

Luento

Sirkku Kotilainen

Kohti vaikuttavaa tutkimusta

Professuurini tutkimusala on mediakasvatus. Siis mitä se on? Tässä esityksessä tarjoan mediakasvatuksesta yhden tutkimusesimerkin nuorten hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta.

Ensin haluan kuitenkin onnitella yliopistoa rohkeudesta. Kyseessä on kokonaan uusi professori, joka on aiemmin ollut määräaikainen vuosina 2010–2015. Uutta ja muutosta kuvaa osaltaan myös se, että me molemmat uudet professorit olemme naisia miesvaltaisilla professorimarkkinoilla. Onnittelut myös mediakasvatuksen professorin yhteistyörahoittajille, joita tällä kertaa ovat Tampereen kaupunki, HS Säätiö ja Viestinnän tutkimussäätiö. Me kaikki luotamme siis investointiin, joka on tehty koulutukseen ja erityisesti tutkimukseen.

Karl Marxia (1845) mukaillen haluan uskoa, että tätä professuuria ei ole perustettu pelkästään filosofoimaan ja selittämään maailmaa, mutta myös muuttamaan sitä tutkimuksen ja opetuksen kautta.

Mediakasvatus käsitteenä sisältää muutoksen mahdollisuuden. Esimerkiksi yksilön kasvu ja oppiminen tarkoittavat muutosta asenteissa, tiedoissa ja taidoissa. Tällaiseen muutokseen ihmismielen merkitysrakenteissa mediakasvatuskin tähtää. Tutkimusalue on kiinnostunut myös yhteisöllisistä muutoksista ja kehittämisen kysymyksistä (esim. Kotilainen 2005). Media taas edustaa teknologiaa, kulttuuria ja julkisen aluetta, jossa eri-ikäiset ihmiset toimivat käyttäjinä ja kokijoina. Erityisesti internet sosiaalisen median sovelluksineen ja helppo pääsy mobiilisti ovat nopeasti laajentaneet käyttäjien ikähaarukkaa alle kouluikäisistä koko elämänsäkaareen.

Uudet kansalliset opetussuunnitelmat varhaiskasvatuksesta lukioon sisältävät tavoitteena monilukutaidon, siis esimerkiksi ilmiöpohjaisen tutkivan ja luovan oppimisen myös suhteissa mediaan ja sen edustamiin ilmiöihin, esimerkiksi vihapuheeseen tai propagandaan (OPS 2016). Tällä hetkellä avoinna on esimerkiksi, miten opettajat monilukutaidon tulkitsevat ja ottavat käyttöön.

Digitaalinen kulttuuri on koko ajan muutoksessa, mediakulttuuri on aina ollut. Mitä kasvattajien siis pitäisi tehdä, tietää ja miten toimia? Miten auttaa lapsia ja nuoria kansalaisiksi digitalisoituneessa yhteiskunnassa, edistää heidän hyvinvointiaan? Miten mediakasvatus voi tältä osin muuttaa maailmaa? Entä tutkimus?

Itse olen kiinnostunut kehittävästä ja kriittisestä toimintatutkimuksesta, jossa työskennellään kentällä ihmisten, erityisesti nuorten parissa. Toimintatutkimuksen isänä pidetyn Kurt Lewininiä seuraten näen (esim. Reason & Bradbury 2006), että tarvitaan teorioita hyvistä käytänteistä samalla kun niitä kehitetään. Kriittisen, uudistavan mediakasvatuksen (esim.

Kupiainen & Sintonen 2009) näkökulmasta on tarvetta myös uudistaa ymmärrystä tutkimuksen käytänteistä.

Esimerkkinä muutokseen tähtäävästä mediakasvatuksesta käytän meneillään tutkimushanketta ”Nuoret estradilla: toimijaksi monilukutaidolla” (loppuviite 1), jonka rahoittajana toimii Koneen Säätiö. Tutkimuksen tavoitteena on ehkäistä peruskoulun ja toiseen asteen nivelvaiheessa olevien nuorten syrjäytymistä luovaan itseilmaisuun pohjautuvan mediatyökentelyn kautta. Tutkimuksessa kehitetään mediakasvatuksen malleja, jotka tukevat nuorten monilukutaitojen ja osallisuuden vahvistumista. Lisäksi pyrkimyksenä on jalkauttaa tiedekenttään osallistavan tutkimuksen muotoa, jossa nuoret toimivat kanssatutkijoina aikuisten rinnalla. Tutkimuksessa kysytään: Entä miten julkinen toiminta tutkimuksessa vahvistaa nuorten identiteettiä?

Tutkimuksen taustalla on käsitys hyvinvoinnista, joka on muuttunut vuosien myötä suojelusta osallistumista tukevaksi: ”from child saving to child development” (Kahn 2010), ”child welfare to child well-being” (Ben-Arieh 2010). Myös käsitys mediakasvatuksesta on muuttunut suojelusta mediaosallistumiseen (esim. Kotilainen & Pathak-Shelat 2015). Keskeistä on siis osallistumiseen kannustava hyvinvointikäsitys suhteissa mediaan. Tästä näkökulmasta hyvinvointi ymmärretään Erik Allardtin (1976) pohjalta kokonaisuutena, johon liittyy kolme komponenttia:

- Having: median kautta yhteys ja infrastruktuuri
- Loving: inhimillinen vuorovaikutus, verkostot ja ystävät myös median välityksellä
- Being: itsensä toteuttaminen mukaan lukien poliittinen osallistuminen median avulla (Kotilainen & Pathak-Shelat 2015)

Toimintatutkimuksessa järjestetään vuosina 2015–2017 seitsemän luovaan itseilmaisuun perustuvaa mediatyöpajaa ympäri Suomea yhteistyössä koulujen ja nuorisotalojen kanssa. Työpajoissa nuoret tuottavat kiinnostustensa pohjalta media- ja taideteoksia, kuten valokuvia, videoita ja teatteriesityksen. Lisäksi he esittävät teoksensa julkisesti, esimerkiksi sosiaalisessa ja valtamediassa.

Alustavien tulosten pohjalta media toimii osallistumisen kanavana. Kun nuoren haasteena on ollut itseluottamuksen, motivaation tai tiedon puute, on osallistumiseen kannustava mediakasvatus tarjonnut nuorille aitoja tilaisuuksia astua esiin julkisuuteen sosiaalisessa mediassa ja valtamediassa. Nuorten mukaan ottaminen kanssatutkijoina esimerkiksi haastattelemaan toisiaan, on lisännyt uskoa omiin kykyihin, rohkeutta osallistua ja ilmaista mielipiteitä myös ryhmässä. Nuorten kriittinen medialukutaito on kasvanut hankkeissa mediaosallistumisen ja kanssatutkijuuden myötä. Kysymmekin, voisiko tällaisten kokemusasiantuntijoiden myötä rakentua jopa luotettavampaa tutkimusta (Kotilainen & Pienimäki 2016)? Nuorten näkökulmasta tulokset ehdottavat, että tutkimuksessa tulisi lisätä osallistumisen mahdollisuuksia nuorille, ottaa tutkimukseen osallistuvia mukaan suunnitteluun ja toteutukseen (Percy-Smith & Thomas 2010).

Tutkimukseen lisää osallisuutta ja dialogia

Esimerkkitutkimuksessa tuloksia pyritään soveltamaan käytäntöön samalla kun sitä tehdään. Hankkeen lähiyhteistyökumppanit Sanomalehtien Liitto ja Aikakausmedia tuottavat tulosten pohjalta kaksi oppimateriaalia kouluille ja nuorisotyöhön. Lisäksi Demolan opiskelijaryhmä luo hankkeen tuloksiin kiinnittyvän pelillistetyn mobiilisovelluksen, jonka tarkoituksena on edistää

nuorten kykyä kertoa mielipiteitä, tehdä mediateoksia ja samalla kehittää heidän medialukutaitoaan sekä lisätä heidän kiinnostustaan osallistua mediajulkisuuteen. Jo kertyneen kokemuksen myötä esitän tutkimuksellista yhteistyötä yli rajojen: tieteen ja käytännön kenttien rajojen sekä tieteenalojen rajojen.

Professuurini alana on siis mediakasvatus. Ehkä saitte siihen nyt yhden kansalaisten osallisuutta korostavan näkökulman? Professuurissa haluan rakentaa tästä kansainvälisesti varteenotettavan, opiskelijoita kiinnostavan tutkimusalan. Lisäksi haluan koetella ja uudistaa tutkimuksen rajoja erityisesti informanttien osallisuuden ja yhteistyön, dialogin näkökulmista. Kohti vaikuttavaa tutkimusta.

Professori Sirkku Kotilainen piti mediakasvatuksen professuurin juhluenon Tampereen yliopistossa 3.11.2016.

Kirjallisuus

- Allardt, Erik (1976) *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia*. Porvoo: Werner Söderström.
- Ben-Arieh, Asher (2010) From child welfare to child well-being: The child indicators perspective. Teoksessa: S.B. Kamerman (toim.) *From Child Welfare to Child Well-being (9-22)*. Dordrecht: Springer.
- Kahn, Alfred J. (2010) From “child-saving” to “child development”? Teoksessa: S.B. Kamerman (toim.) *From Child Welfare to Child Well-being (3-7)*. Dordrecht: Springer.
- Kotilainen, Sirkku & Pathak-Shelat, Manisha (2015) Media and information literacies and the well-being of young people: Comparative perspectives”. Teoksessa: Kotilainen, S. & Kupiainen, R. (eds.) *Reflection on Media Education Futures (147–157)*. Gothenburg: Nordicom.
- Kotilainen, Sirkku (2005) Learning together: Developing civic webs as an innovation experiment. Teoksessa: Kasvio, A. & Anttiroiko A-V. (toim.) *Analysing Efforts to Generate Local Dynamism in the City of Tampere*. Tampere: Tampere University Press. ss. 449–474.
- Kupiainen, Reijo & Sintonen, Sara (2009) *Monilukutaidot, osallisuus, mediakasvatus*. Helsinki: Palmenia.
- Marx, Karl (1845) *Teesejä Feuerbachista*. <https://www.marxists.org/suomi/marx-engels/1845/teeseja-feuerbachista.htm> (Viitattu 03.11.2016)
- OPS 2016. Perusteet. <http://www.oph.fi/ops2016/perusteluonnokset> (Viitattu 03.11.2016)
- Percy-Smith, Barry & Thomas, Nigel (2010) Conclusion: Emerging themes and new directions. Teoksessa: Percy-Smith & Thomas (2010) (toim.) *Handbook of Children and Young People’s Participation. Perspectives from Theory and Practice*. London: Routledge.
- Pienimäki, Mari & Kotilainen, Sirkku (2016) Youth Participation in Research on Multiliteracies: Ethical Perspectives. (submitted).
- Reason, Paul & Bradbury, Hillary (2006) *Handbook of Action Research*. London: Sage Publications.

Viitteet

- [1] Nuoret estradilla-hanke verkossa (http://www.uta.fi/cmt/tutkimus/nuoret_estradille.html).